

LBRIS

We know
books

P. MARTIN DE COCHEM O. F. CAP.

SFÂNTA
LITURGHIE

Traducerea de
P. ION N. GÂRLEANU
O.F.M. Conv.

 Galaxia Gutenberg

Introducere	12
CAP. I	
Ce este sfânta jertfă a liturghiei	19
1. Ce înseamnă cuvântul: jertfă?	19
2. De unde vine jertfă?.....	20
3. Jertfa Domnului Hristos.....	22
4. Domnul Isus Hristos orânduiește sfânta jertfă a liturghiei în Joia mare	24
5. Apostolii au săvârșit sfânta jertfă a liturghiei	26
6. Sfânta jertfă a liturghiei și ereticii	27
CAP. II	
Cât de mare este jertfa sfintei liturghii	31
1. Consacrarea sau târnosirea bisericii.....	32
2. Preotul și sfințirea lui.....	35
3. Altarul	39
4. Vasele și veșmintele sfinte.....	40
5. Ceremoniile sfintei liturghii.....	46
6. Preotul principal la sfânta liturghie.....	48
7. Darul scump oferit lui Dumnezeu la sfânta liturghie	51
CAP. III.	
Sfânta liturghie, comoară de har, și simbolurile ei	55
1. Simbolurile sfintei liturghii.....	56
CAP. IV	
Misterele sfintei liturghii	60

1. La sfânta liturghie Domnul Hristos se întrupează din nou.....	61
CAP. V	
La sfânta liturghie, Domnul Isus Hristos Se naște iarăși.....	66
1. Foloasele ce le trage lumea din nașterea Domnului Hristos la sfânta liturghie.....	69
CAP. VI	
La sfânta liturghie Isus Hristos își trăiește din nou viața Sa.....	74
CAP. VII	
La sfânta liturghie Isus se roagă pentru noi	79
CAP. VIII	
La sfânta liturghie Isus Hristos înnoiește patima Sa.....	85
1. Cum pătimește Isus Hristos în sfânta liturghie	86
2. Pentru ce pătimește Isus Hristos în sfânta liturghie?	89
CAP. IX.	
La sfânta liturghie Isus Hristos moare iarăși în chip tainic pentru noi	94
CAP. X	
La sfânta liturghie Isus Hristos își varsă în chip tainic iarăși sângele Său.....	99
1. Preascumpul sânge la sfânta liturghie.....	102
2. Sângele lui Isus Hristos strigă la cer pentru noi la sfânta liturghie	106
CAP. XI	
Sfânta liturghie este jertfa jertfelor	110

CAP. XII	
Sfânta liturghie este cea mai sublimă jertfă de laudă	114
CAP. XIII	
Sfânta liturghie este cea mai bună jertfă de mulțumire.....	121
CAP. XIV	
Sfânta liturghie este cea mai puternică jertfă de cerere .	126
CAP. XV	
Sfânta liturghie este cea mai puternică jertfă de împăcare	132
1. Prin sfânta liturghie ni se iartă păcatele	137
2. La sfânta liturghie ni se iartă păcatele ușoare	141
CAP. XVI	
Sfânta liturghie este cea mai vrednică jertfă de ispășire	145
1. În ce măsură cei vii și cei morți primesc prin sfânta liturghie iertarea pedepselor păcatelor lor.....	148
CAP. XVII	
Sfânta liturghie este lucrarea cea mai frumoasă a Spiritusului Sfânt.....	155
CAP. XVIII	
Sfânta liturghie este bucuria cerului	161
1. Sfânta liturghie este cea mai mare bucurie a sfinților.....	165
CAP. XIX	
Sfânta liturghie este cea mai mare binefacere a credincioșilor	169
CAP. XX	
Sfânta liturghie sporește în noi harul dumnezeiesc și gloria cerească.....	175

1. Sfânta liturghie sporește harul în noi	179
2. Sfânta liturghie sporește în chip deosebit gloria cerească.....	182
3. Despre împărtășania spirituală.....	184
CAP. XXI	
Sfânta liturghie este speranța celor care sunt pe patul de moarte	188
CAP. XXII	
Sfânta liturghie este ușurarea sufletelor din purgator	194
CAP. XXIII	
Preotul și îngerii se roagă pentru aceia care ascultă sfânta liturghie	200
1. Ce cere preotul pentru cei care sunt de față la sfânta liturghie?.....	201
2. Cum se roagă pentru noi îngerii la sfânta liturghie	205
CAP. XXIV	
Harurile și roadele sfintei liturghii.....	208
CAP. XXV	
Cum să oferim sfânta liturghie și ce valoare are această ofertă?.....	214
1. Cum să oferim sfânta liturghie.	216
2. Valoarea ofertei sfintei liturghii.....	218
3. De ce să ascultăm sfânta liturghie în toate zilele? .	222
4. Sfinții cu pilda lor ne îndeamnă la ascultarea sfintei liturghii în toate zilele	224
CAP. XXVII	
Sfânta liturghie nu ne stânjenește la lucru ci ne ajută.....	230

CAP. XXVIII

Să ascultăm sfânta liturghie cu evlavie.....	234
1. Ce trebui să facem înainte și în timpul sfintei liturghii	237
2. Ce trebuie să facem la consacrare?.....	240
3. Ce să facem când nu putem lua parte la sfânta liturghie.....	244
CAP. XXIX	
Să luăm parte la sfânta liturghie cu cel mai adânc respect	247
CAP. XXX	
Cum putem să ne împărtășim de roadele mai multor liturghii	253
CAP. XXXI	
Preotul la sfânta liturghie.....	257
CAP. XXXII.	
Părțile principale și rugăciunile sfintei liturghii	270
Rânduiala sfintei liturghii	274
Canonul liturghiei	287
Urmarea sfintei și dumnezeieștii liturghii a celui între Sfinți Părintelui nostru Ioan Gură de Aur.....	296
ÎNCHEIERE	325

CAP. I

Ce este sfânta jertfă a liturghiei

Pentru a ști ce este sfânta jertfă a liturghiei și a pricepe mai bine ce anume constituie natura ei, să ne oprim la următoarele considerații:

1. Ce înseamnă cuvântul: jertfă?

Cuvântul *jertfă* are în limba noastră înțelesul pe care îl are în limba latină vorba *sacrificiu* și înseamnă: un dar văzut oferit lui Dumnezeu de către un om anume, rânduit pentru aceasta spre a recunoaște și a mărturisi stăpânirea absolută a lui Dumnezeu asupra tuturor făpturilor. Jertfa se aduce numai lui Dumnezeu pentru că El este Creatorul și Stăpânitorul tuturor. De aceea sf. Augustin, zice: „cine s-a gândit vreodată că se poate aduce jertfă și altora afară de Acela care este Dumnezeu sau care este socotit ca atare?”¹. Și tot el zice: „e adevărat că și unii oameni înfumurați au pretins onoruri datorate numai lui Dumnezeu, însă aceștia sunt foarte puțini la număr și au avut îndrăzneala să ceară jertfe dumnezeiești numai pentru că erau puternici și au vrut să fie socotiți ei însuși drept zei.”². Așa că jertfa este un act de cult ce se cuvine numai lui Dumnezeu și nu poate fi adus nici unei făpturi, fie ea oricât de sfântă sau înălțată.

---

¹ De Civit. Dei lib. X, cap. IV

² Contra Advers. Leg. I, cap. XVIII

2. De unde vine jertfa?

„Este o lege a firii, zice sf. Toma d’Aquino³, a aduce jertfa lui Dumnezeu”. Omul este dus din fire la aceasta și nu are nevoie de o poruncă sau de o inspirația deosebită pentru a ajunge la aceasta. Cain și Abel, Noe și Avraam precum și alți patriarhi au adus jertfe lui Dumnezeu, ascultând doar îndemnul lăuntric. Dar nu numai închinătorii la adevăratul Dumnezeu au adus jertfe, ci și păgânii înșiși au oferit jertfe idolilor lor mincinoși. Mai pe urmă, însuși Dumnezeu a poruncit Israelitilor să Îi aducă o anumită jertfă în fiecare zi și mai ales în zi de sărbătoare, prescriind totodată și ceremoniile cu care să se aducă. Așa că israeliții trebuiau să jertfească miei, oi, viței ș.a. cu un anumit ceremonial și aceste jertfe erau aduse de preoți rânduiri pentru aceasta.

Jertfa este o adevărată trebuință a firii omenești și toate popoarele și-au avut jertfele lor, prin care cinsteau numai pe Dumnezeu. Tocmai pentru aceasta, însuși Domnul Isus Hristos a găsit de bine să orânduiască în Biserica Sa o jertfă prin care credincioșii să poată cinsti pe Dumnezeu cu vrednicie arătându-I prin aceasta întreaga lor supunere. Cine s-ar putea gândi că Isus Hristos a lăsat Biserica Sa fără acest cult ce se aduce numai lui Dumnezeu? Lipsită de acest cult de adorație, de *latrie*, Biserica ar fi rămas mai prejos de iudaism, care își avea jertfele sale și le împlinea cu atâta măreție încât nobilii păgâni veneau și ei din țări îndepărtate ca să le vadă, iar uneori înșiși regii păgâni se simțeau fericiți a contribui la cheltuielile ce se făceau cu jertfele la templu.

³ 2.2.9. 85, Art. 1

Daca voim apoi să găsim originea jertfei Noului Testament, trebuie să ne lăsăm conduși de lumina credinței care ne învață că, prin păcatul strămoșilor noștri, toți oamenii fuseseră sortiți pieirii. Dumnezeu însă, printr-un mister de iubire și de milă, a hotărât să îi mântuiască. Această mântuire trebuia să se facă în așa fel încât nu numai dreptatea dumnezeiască să fie deplin satisfăcută, ci și omului să îi fie de cel mai mare folos; se va aduce, deci lui Dumnezeu, o jertfă vrednică de El, iar El se va împăca cu făptura Sa. Însă cine să aducă această jertfă? Omul, făptură mărginită fiind, nu se putea gândi să ia asupra sa o astfel de sarcină. I-a venit însă în ajutor iubirea dumnezeiască, din care, spre mirarea Serafimilor chiar, s-a înfiripat misterul nepătruns al Răscumpărării. Fiul unic al lui Dumnezeu Se va face om și ajuns astfel fratele nostru, va lua asupra Sa povara păcatelor noastre. Preot din vecie, după rânduiala lui Melchisedec, va oferi în chipul acesta Tatălui ceresc jertfa vrednică a împăcării. Dumnezeu și Om fiind, Îi va putea oferi o jertfă nesfârșită în valoare, iar jertfa aceasta va fi însăși viața Sa omenească.

Acest plan de dumnezeiască milostivire, stabilit și primit de Tatăl veșnic, îi dă Fiului lui Dumnezeu prilejul de a pune în funcțiune puterea Sa de preot, aducând pentru răscumpărarea oamenilor, jertfa cea mare ce avea să o orânduiască și să o aducă, la sfârșitul vieții Sale. Dumnezeu Tatăl primi cu atâta plăcere această jertfă, încât lăsa la o parte mânia cea dreaptă ce o avea pe oamenii păcătoși, începu a-i iubi chiar de atunci și a le împărți binefaceri. Așa că toate binefacerile primite, înainte de răscumpărare, de către omenirea îngenunchată de păcat se datorează jertfei lui Isus Hristos. Cu toate acestea Dumnezeu a cerut și mai înainte de la oameni un zălog pentru ispășirea ce o datorau pentru păcat. Acest zălog îl găsim în jertfele Vechiului Testament. Aceste

jertfe sângeroase nu putea însă plăcea lui Dumnezeu, ci numai întrucât ele erau icoana jertfei pe care Fiul Său Se hotărâse să o aducă pe cruce. Mirosul bine plăcut de care vorbește Moise, se ridică de la aceste jertfe numai pentru că ele închipuiau pe Mielul dumnezeiesc, Care avea să se urce pe cruce și despre Care Apostolul zice: „*Isus Hristos S-a jertfit lui Dumnezeu, jertfă de bună mireasmă pentru noi*”¹.

3. Jertfa Domnului Hristos

Sosind plinirea vremii, Domnul nostru Isus Hristos, vine în lume și spune Tatălui ceresc: „*Jertfe și arderi de tot și pentru păcat nu ai voit, însă trup Mi-ai făcut. Atunci am zis: iată că vreau să fac, Dumnezeule, voia Ta*”¹. Această jertfă de ascultare a adus-o Hristos în timpul vieții Sale, pe care a încheiat-o pe cruce, plătind astfel toată datoria omenească și desființând totodată jertfele Vechiului Testament. „Printr-o jertfă unică, El a dus la sfințenie pentru totdeauna, pe aceia care s-au sfințit”², iar pentru ca omenirea mântuită, adică Biserica să aibă la îndemână cea mai desăvârșită jertfă în lume, spre a aplica roadele răscumpărării, fiecărui membru al ei, Isus Hristos a făcut să dăinuiască jertfa sângeroasă a crucii, orânduind în ajutorul morții Sale sfânta jertfă a liturghiei. Catehismul sinodului Tridentin³, ne lămurește astfel: „După mărturia sf. Pavel, preoția levitică a Vechiului Testament nu era în stare să ducă la desăvârșire. Trebuia deci, pentru că așa

¹ Evr. 9. 28

¹ Evr. 10. 14.

² Evr. 10. 5 s. c.

³ Ses. XXII. C. 1.

voia Tatăl milostivirilor, să se ridice un Preot după rânduiala lui Melchisedec, care să-i poată împlini și desăvârși, pe aceia care trebuiau să fie sfințiți. Acest Preot este Domnul și Dumnezeu nostru Isus Hristos, Care după ce Se jertfise Tatălui Său pe altarul crucii, nu a voit să lase să înceteze preoția cu moartea Sa; de aceea, în noaptea în care a fost prins, a lăsat sfintei Biserici, mireasa Sa, o jertfă văzută, după trebuințele firii omenești.”

„Această jertfă trebuia să facă să dăinuiască jertfa sângeroasă pe care avea să o aducă pe cruce, trebuia să o amintească până la sfârșitul veacurilor și, prin puterea ei, să ni se ierte toate greșelile zilnice. Așa S-a arătat Hristos preot după rânduiala lui Melchisedec, a oferit Tatălui Veșnic trupul și sângele Său, sub *chipurile* pâinii și ale vinului, pe care El însuși le-a dat apostolilor sfințindu-i atunci preoți ai Noului Testament. Iar prin cuvintele : *Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea...*, le-a poruncit, lor și urmașilor lor în preoție, să le ofere drept jertfă.”

Biserica, așadar, ne obligă să credem că Isus Hristos, lu C'ina din urmă, nu numai a schimbat pâinea și vinul în trupul și sângele Său, ci și că le-a oferit Tatălui Său ceresc, și prin urmare că El însuși a orânduit și adus jertfa Noului Testament, în persoana Sa, exercitând astfel slujba de preot după rânduiala lui Melchisedec. Sf. Scriptură zice: „*Melchisedec, regele Salemului a jertfit pâine și vin, pentru că era preotul Celui Atotputernic, și a binecuvântat pe Avraam.*”¹. Așa că Isus Hristos este într-adevăr preotul despre care spune psalmistul: „*S-a jurat Domnul și nu îi va părea rău. Tu ești preot în veac după rânduiala lui Melchisedec*”²,

¹ Fac. 14. 18

² Ps. 109

care, spre deosebire de alți patriarhi din vechime, luminat de Spiritul Sfânt, a jertfit pâine și vin cu ceremonii și rugăciuni deosebite. Prin aceasta el a devenit figura lui Isus Hristos, iar jertfa Sa simbolul jertfei celei noi.

4. Domnul Isus Hristos orânduiește sfânta jertfă a liturghiei în Joia mare

Evanghelistul Luca ne spune, și Biserica întărește spusele lui, că în ajunul morții Sale, „Isus, luând pâinea, mulțumind a frânt-o și le-a dat-o apostolilor zicând: *acesta este trupul Meu, care se dă pentru voi: aceasta să o faceți întru pomenirea Mea. Asemenea și paharul după cină zicând: acest pahar este legea cea nouă întru sângele Meu, care se varsă pentru voi*”¹.

Să luăm bine seama ce face Domnul Isus Hristos. El, cu o minune nebănuită încă de nimeni, preface pâinea în trupul Său, iar vinul în sângele Său. Prin această despărțire tainică a trupului de sângele Lui, El se dă drept jertfă. Cuvintele prefacerii sau a transubstanțierii, pe care le rostește Isus Hristos, ne arată de asemenea că se săvârșește o jertfă. „*Acesta este trupul Meu, care se dă pentru voi. Acesta este sângele Meu, care se varsă pentru voi*”. Chiar dacă am dori să aplicăm aceste vorbe *se dă și se varsă*, la jertfa crucii, Isus ne spune clar că aceste două acțiuni se petrec chiar și la cina de pe urmă și arată că este vorba despre o adevărată jertfă. Iar dacă Isus Hristos zice: „*acest trup...care se va da pentru*

voi”, El înțelege că îl va jertfi Tatălui Său, cum o va face apoi și pe cruce. Așa că la Cină trupul lui Isus a fost într-adevăr jertfit atotputernicului Dumnezeu, spre mai marea Lui slavă; deci la Cină s-a adus o jertfă. Aceasta a fost învățătura din totdeauna a Bisericii. La Cina cea din urmă, deci, s-a săvârșit prima liturghie, cea dintâi dumnezeiască jertfă, despre care proorocul Malahia scrisese: „*Nu-mi mai gădesc plăcerea Mea în voi, zice Domnul armatelor, și nu voi mai primi darurile din mâinile voastre, căci de la răsăritul și până la apusul soarelui, mare este numele Meu între neamuri și se aduce în tot locul numelui Meu, jertfă curată*.”¹ Și cum să nu fie aceasta jertfă *curată*, când victima e însăși *Sfântul Sfinților*, iar preotul jertfitor tot El, Fiul lui Dumnezeu? Dar tocmai prin aceasta a dat oamenilor puțința de a aduce Tatălui ceresc adorații, mulțumiri, ispășiri și rugăciuni de o valoare neslășită, fiindcă este El însuși Cel Care adoră, mulțumește, ispășește și Se roagă. Putem deci încheia zicând: Sfânta liturghie este *jertfa Legii celei Noi în care Isus Hristos, prin mâinile preotului, jertfește în chipul nsângerat, sub chipurile pâinii și a vinului, Tatălui ceresc, trupul și sângele Său*.²

¹ Luc. 22. 19 – 20

¹ Malach. 1. 10. 11

² Gasparri catehism

Sfântul Luca în Faptele Apostolilor ne spune că, conducătorii bisericii din Antiochia „*slujeau Dommului*”¹ și că creștinii cei dintâi „*nu lipseau de la învățătura apostolilor și de la împărtășire și de la frângerea pâinii*”², și că *se adunau să frângă pâinea*³. Frângerea pâinii presupune jertfa liturghiei. Dar mărturii neîndoielnice avem despre acestea în scrierile sf. apostol Pavel: „*Avem un altar din care nu au voie să mănânce cei ce slujesc cortului*”⁴, adică Evreii. Dar, dacă este altar, este și jertfă, și cuvântul *mănânce* arată clar că nu se vorbește aici de jertfa crucii, ci de o jertfă care se poate mânca, așa cum a orânduit-o Isus Hristos la Cina cea de Taină. Deci, apostolii au săvârșit sfânta liturghie. Mai știm că sf. Matei, apostol și evanghelist, a fost ucis la altar pe când săvârșea sfintele taine. Iar despre sfântul apostol Andrei, așa zice judecătorul Aegaeas: „*Eu jertfesc în fiecare zi lui Dumnezeu, nu carnea taurilor, nici sângele berbecilor, ci Mielul fără pată.*” Învățații, apoi, cred că au găsit chiar textul unei liturghii scrise de sf. apostol Iacob și de sfântul evanghelist Marcu. În sfârșit trebuie să știm că partea principală a liturghiei romane, adică aceea care începe cu cântarea: *Sfânt* și se încheie cu sfânta cuminecare numită și *canon* este atribuită sf. Petru, Verhovnicul apostolilor. Acestea toate ne dovedesc că, de la începutul Bisericii, s-a săvârșit sf. liturghie.

¹ Fapt. 13. 2

² Fapt. 2. 42

³ Fapt. 20. 7

⁴ Ev. 13. 10

Cât privește numele pe care l-a avut această jertfă, găsim că de-a lungul veacurilor i s-au dat mai multe numiri, cu diferite înțelesuri, însă toate sunt vrednice de reținut, cu toate că nu sunt pomenite de Sf. Evanghelie. În apus, cuvântul cu care se numește această sf. jertfă, este *missa*, , cuvânt care vine de la *dimissio*, adică slobozire, *eliberare*. Diaconul la sfârșitul liturghiei solemne, slobozește poporul zicând : „*Ita missa est*”, mergeți, jertfa s-a sfârșit. Papa Pius I s-ar fi slujit mai întâi de acest cuvânt în anul 142. Sf. Ambroziu și sf. Augustin se slujesc și ei de acest cuvânt pentru a numi sf. jertfă a liturghiei, iar după chipul în care îl întrebuințează se vede că în veacul al III-lea era adoptat pretutindeni în Biserică. Sfinții Părinți orientali numesc sf. jertfă *Euharistie*, adică mulțumire; *Liturghie sau agendă* ce înseamnă acțiune, slujbă; o mai numesc *sinaxis* sau colectă, cu însemnătatea de *adunare*; de asemenea, îi zic *masă, sfântă masă, altarul Dommului, cină sau ofertă*. Astăzi însă pretutindeni, cel mai întrebuințat este *sfânta liturghie*.

6. Sfânta jertfă a liturghiei și ereticii

Sfânta jertfă a liturghiei, fiind cea mai mare dintre faptele dumnezeiești ale lui Isus Hristos, nu se putea să nu aibă dușmani. Dar tocmai lupta înverșunată ce aceștia au dus-o împotriva ei, ne arată însemnătatea și sfințenia ce o are liturghia în Biserica creștină. Cele dintâi zece veacuri nu au numărat nici un eretic care să se lovească de jertfa sfintei liturghii. A trebuit să vină Berengarius cu greșelile lui împotriva credinței, ca să tulbure pietatea creștinească pentru ceva timp. La sfârșit își recunoaște greșeala și moare, în anul

1088, împăcat cu Biserica. Greșelile lui și le-au însușit însă, mai târziu, Albigenzii, care s-au sculat împotriva liturghiei ce o săvârșeau preoții fără cântare. Cine era prins la această liturghie era aspru pedepsit. Tot aceeași soartă o avea și preotul care o săvârșea.

Fericitul Cezar din Heisterbach¹, care a trăit în acele vremuri ne aduce și următoarea consemnare. Un preot râvnic pentru sf. liturghie pe care o săvârșea cu toate opreliștile ereticilor, a fost prin și adus în fața tribunalului. Magistratul îl întrebă: „Ești acuzat că împotriva opririi noastre, ai săvârșit sf. liturghie fără cântare, este adevărat?” Preotul răspunse fără frică: „Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni. Așa au răspuns apostolii când iudeii îl opreau să predice pe Isus Hristos, așa vă răspund și eu și, de aceea, neluând în seamă legile voastre, am săvârșit sf. liturghie spre mărirea lui Dumnezeu și a Maicii Sale Preasfinte.” Judecătorii înfuriați de acest răspuns, s-au năpustit asupra preotului, l-au necinstit și maltratată în fel și chip, la urmă au pus un călău să-i smulgă limba din gură în fața poporului. Preotul a răbdat totul cu mare seninătate și apoi cu gura plină de sânge, a mers la biserică, a îngenuncheat în fața altarului, pe care săvârșise sfânta liturghie și, neputând vorbi, s-a rugat cu inima Maicii Domnului să îl ajute.

După câteva sute de ani mai târziu, a venit Luther, cel mai turbat dușman al sfintei liturghii. Acest nenorocit călugăr, după cum el însuși o mărturisește, a fost îndemnat de însuși diavolul ca să scoată sfânta liturghie din legea creștină, sub pretextul că este un act de idolatrie. Iar el, fără să stea pe gânduri, s-a pus în slujba iadului și uitând că tot trecutul Bisericii se datorează sfintei liturghii, a izbutit, cu minciunile sale eretice, să lipsească de această jertfă dumnezeiască pe toți următorii reformei protestante.

Iată convorbirea pe care a avut-o Luther cu diavolul despre sf. liturghie. O luăm din cartea scrisă de el.

„Liturghia citită și consacratea preotească”

„Odată mă trezesc din somn așa deodată, pe la miezul nopții și diavolul începu a-mi vorbi astfel: - Știi tu, înțeleptule doctor Luther cât timp de cincisprezece ani ai săvârșit aproape zilnic liturghia fără cântare...? Dacă această liturghie a fost doar o idolatrie înspăimântătoare? Poate te-ai închinat numai la pâine și la vin! I-am răspuns:

- Sunt preot sfințit, uns și orânduit de episcop și am ascultat de superiorii mei săvârșind liturghia. De ce nu aș fi consacrat dacă am rostit serios cuvintele lui Isus Hristos și am săvârșit liturghia?
- Bine, însă știi că și turcii și păgânii împlinesc în templu ceremoniile tot din ascultare. Dar dacă sfințirea și hirotonirea ta au fost false, ca și ceremoniile păgânilor? Știi bine că atunci când erai catolic nu cunoșteai pe Isus Hristos, nici dreapta credință... pentru că tu, ca toți ceilalți preoți și episcopi te uitai la Hristos ca la un judecător aspru și alergai la mijlocirea Mariei și a sfinților... tăgăduindu-i astfel cinstea ce o merită. De aceea îți spun că fiind și tu și Papa sfințit ca păgânii nu ai putut consacra. În această grea luptă, voiam să apăr – urmează Luther – cum mă apărăm când eram catolic:
- Chiar dacă nu aș fi avut adevărata credință, Biserica suplinește ceea ce îmi lipsește. Diavolul însă adaugă:
- Unde este scris că credința Bisericii suplinește? Tu nu poți dovedi cu cuvântul lui Dumnezeu, și eu pot zice că toată învățătura Bisericii Catolice este o împletitură de greșeli. Diavolul mincinos îmi zise acestea și alte multe, pe care le las afară pentru a nu mă lungi prea mult. Răpus de vorba lui, am ajuns să mărturisesc că am păcătuit săvârșind liturghia și că, prin urmare, ca Iuda, mă făcusem vrednic de osândă.”

Oricine vede din această convorbire că diavolul este *mincinos*, cum îl numește și Luther, dar cum a putut el să se lase convins de cel care învață numai la rău, și urăște tot ce este mai bine? Pentru noi e destul să știm că Luther a primit de la diavol ideea de a lepăda liturghia, căci dacă liturghia ar

¹ Cart. VII. c. 27

fi fost o superstiție, o idolatrie, diavolul l-ar fi îndemnat pe Luther să o propage mai departe, cum a făcut cu celelalte greșeli ale sale.

Calviniștii țin și ei învățătura lui Luther despre sf. liturghie. Același lucru îl fac toate sectele născute din reforma protestantă.

Un catehism calvin vrea, cu orice preț, să îndreptățească lepădarea calviniștilor de sf. liturghie zicând: „Liturghia este o greșoasă idolatrie; prin ea se tăgăduiește jertfa sângeroasă a lui Isus Hristos”. Ce rătăcire, blasfemie! Asta ar însemna că de la Isus Hristos nu s-a mai mântuit nici un suflet. Cine poate susține această afirmație? Apostolii toți, după ei, toți părinții apostolici, toți preoții au săvârșit sf. liturghie și cete nenumărate de mucenici, de mărturisitori au ascultat-o cu multă evlavie, pentru că o socoteau actul cel mai vrednic de pietate. Să-i învinovățești pe toți aceștia de idolatrie e prea mare îndrăzneală și numai niște oameni fără scrupule pot să o facă. Bunul simț însuși îți spune că aici e o greșeală voită.

Să ascultăm mai bine pe sfântul Fulgențiu¹ care zice: „credeți, fără nici o șovăială, că Fiul unic al lui Dumnezeu făcut om pentru noi, S-a dat jertfă pentru noi lui Dumnezeu. Biserica Catolică jertfește cu credință și cu dragoste, fără încetare, jertfa pâinii și a vinului.”

Să luăm aminte deci ca nu cumva să ni se întâmple și nouă ca ereticilor pe care diavolul a reușit să îi lipsească de sf. liturghie. El nu și-a lăsat năravul cel rău și dacă nu izbutește să ne lipsească de darul acesta, se silește totuși să ne orbească asupra valorii dumnezeiești a sfintei liturghii, pentru ca noi, nesocotindu-o, să nu ne trudem să o ascultăm, și astfel să nu ne împărtășim de roadele ei dumnezeiești.

¹ Ep. 2

CAP. II

Cât de mare este jertfa sfintei liturghii

Trebuie să spunem că nici Serafimii, cât sunt ei de pătrunzători, nu pot pricepe măreția sfintei liturghii. Cum am putea să o pricepem noi? Să încercăm să lămurim totuși puțin învățătura Bisericii despre acest adevăr.

Sfântul Francisc de Sales numește sfânta jertfă a liturghiei „soarele practicilor de pietate, centrul religiei creștine, inima evlaviei, sufletul pietății, misterul negrăit care cuprinde abisul Inimii dumnezeiești și prin care Dumnezeu, dându-Se nouă într-adevăr, ne împarte cu mărinimie harurile Sale.”¹

Vorbele acestea ale sf. episcop de Geneva exprimă adevăruri de mare însemnătate și de mângâietoare putere pentru viața sufletească.

Înțeleptul Orosius pune sf. liturghie mai presus de celelalte mistere ale religiei noastre. „Sfânta jertfă a liturghiei este cel mai dumnezeiesc și scump dar, dintre toate câte le are Biserica, pentru că sf. sacrament al altarului se consacră și se duce lui Dumnezeu.”² Furnerus, episcop din Bamberg, se exprimă și mai frumos: „Deși toate tainele sunt pline de măreție, sf. liturghie le întrece pe toate; tainele sunt ca niște vase care conțin mila dumnezeiască pentru cei vii, sfânta liturghie este un ocean nesecat al dărnicii dumnezeiești pentru cei vii și pentru cei morți”³.

¹ Introduc. La viața evlav. P. 2. c. 14

² Pred. Despre Sf. Liturghie

³ Pred. Despre Patimile Domnului